

Сајам наоружања и војне опреме у Абу Дабију

КАТАЛОГ ВОЈНЕ МОЋИ СВЕТА

Пише Владе РАДУЛОВИЋ

Уједињени Арапски Емирати и град Абу Даби били су прошлог месеца домаћини петнаестог по реду Међународног сајма наоружања и војне опреме „IDEX 2021”. Међу више стотина излагача, могућности и достигнућа у области одбране и заштите традиционално је, као интегратор српске одбрамбене индустрије, представила домаћа компанија „Југоимпорт – СДПР”. Сајму у Абу Дабију присуствовала је и делегација Министарства одбране Републике Србије, коју је предводио потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић.

Упркос свим проблемима изазваним пандемијом вируса корона хале Националног изложбеног центра у Абу Дабију ове године биле су отворене за излагаче и посетиоце од 21. до 25. фебруара. Међународни сајам наоружања и војне опреме „IDEX” традиционално се одржава сваке друге године у главном граду Уједињених Арапских Емирата под покровитељством Његовог височанства шеика Халифе бин Заједа ал Нахјана, председника УАЕ и врховног команданта оружаних снага УАЕ.

Ова изложба једини је догађај тог типа у региону на коме се представљају најсавременије технологије и достигнућа за све видове оружаних снага, укључујући и „NAVDEX” сегмент, односно изложбу намењену ратној морнарици.

Више од 900 излагача из 59 земаља света

Према саопштењима организатора, на овогодишњем сајму учествовало је више од 900 излагача из 59 земаља света, од којих је чак 35 зема-

ља имало своје националне павиљоне. Од свих излагача, свега 16% њих долази из УАЕ, док је 84% учесника из осталих земаља света. Осим тога, сајам је обележило и присуство пет земаља које на овом догађају као излагачи учествују први пут – Израел, Азербејџан, Луксембург, Португал и Северна Македонија. Иако је Израел раније најављиван као посебно значајан излагач, веће присуство његових представника изостало је услед отказивања учешћа недељу дана пре почетка сајма. Разог за то била су ограничења путовања и строге мере ради сузбијања ковида 19.

Током пет дана трајања сајма експонате представљене на око 155.000 m² отвореног и затвореног изложбеног простора погледало је више од 70.000 посетилаца из земље и иностранства. Догађају је званично присуствовало 110 међународних делегација, као и више од 500 новинара из 64 земље света. О значају сајма у Абу Дабију говори и податак да су само током првог дана „IDEX 2021” оружане снаге УАЕ потписале деветнаест уговора о набавци наоружања и вој-

Сајам је обишао министар одбране др Небојша Стефановић, који је у УАЕ боравио на позив потпредседника и премијера Уједињених Арапских Емирата, владара и министра одбране Дубаија шеика Мухамеда бин Рашед ал Мактума

не опреме у вредности од око 1,37 милијарди америчких долара. Највећи део новца, чак 78%, отишао је у дванаест домаћих компанија из УАЕ, док је остатак припао компанијама из иностранства.

Међу потписаним уговорима истиче се набавка 12 лаких јуришних авиона В-250 компаније „Calidus” из Уједињених Арапских Емирата, оклопних возила компаније „Nimr” из УАЕ за јединице копнене војске, 400 беспилотних ваздухопловних система јужноафричке компаније „Denel SoC ITD” за јединице команде председничке гарде, као и производња система ваздушне комуникације GATRT-T коју реализује француска компанија „Thales” за потребе Команде ратног ваздухопловства и ПВО УАЕ.

У сегменту ратне морнарице под називом „NAVDEX 2021” на око 81.000 квадратних метара представило се више од седамдесет излагача из шеснаест земаља, а десет држава (САД, Пакистан, Уједињено Краљевство, Бахреин, Бангладеш, Италија, Јужна Африка, Индија, Грчка и Уједињени Арапски Емират) приказало је

на овом догађају седамнаест бродова и других пловних објеката. Поморски бродови и њихова опрема, међу којима су били и амерички разарач опремљен вођеним ракетама „USS John Paul Jones”, депласмана 9.000 тона и дужине 154 метра, као и брод обалске страже УАЕ „Shouty”, били су изложени на пристаништу ADNEC Marina у Националном изложбеном центру Абу Дабија, као и у посебно за то намењеним областима у Мина Заједу (Mina Zayed) у лучкој зони Абу Дабија.

Српска одбрамбена индустрија у Абу Дабију

На једној од највећих и најзначајнијих међународних изложби наоружања и војне опреме у свету „IDEX”, домаћа одбрамбена индустрија и компанија ЈП „Југоимпорт – СДПР” као њен интегратор, традиционално су у

О значају сајма у Абу Дабију говори и њогајак да су само током првог дана „IDEX 2021” оружане снаге УАЕ потписале деветнаест уговора о набавци наоружања и војне опреме у вредности од око 1,37 милијарди америчких долара. Највећи део новца, чак 78%, отишао је у дванаест домаћих компанија из УАЕ, док је остатак припао компанијама из иностранства.

континуитету присутни још од 2003. године. Наше компаније су и ове године оствариле врло запажен наступ представљајући могућности и нова достигнућа у области наоружања и војне опреме.

На једном од највећих изложбених простора, укупне површине веће од 500 m², био је представљен део производног програма предузећа групације Одбрамбене индустрије Србије – ХК „Крушик” „Застава оружје”, „Слобода”, а.д., „Прва петолетка Трстеник”, д.о.о., „Прва искра – наменска”, а.д., као и предузећа: „ЕИ-Опек” а.д., „Ирител” а.д., „Производња Миле Драгић” и „Хорус”. Првог дана сајма штанд компаније „Југоимпорт – СДПР” обишао је и министар одбране Републике Србије др Небојша Стефановић, који је тамо боравио на позив потпредседника и премијера Уједињених Арапских Емирата, владара и министра одбране Дубаија шеика Мухамеда бин Рашеда ал Мактума.

Када је реч о изложеним макетама и пројектима домаће индустрије, највише пажње међу потенцијалним и будућим купцима владало је у сегменту артиљерије. У фокусу су биле српске хаубице НОРА-Б52 и „александар”, вишецевни ракетни системи „алас” и „тамнава”, ракетни лансер „шумадија”, као и артиљеријска муниција и минобацачи.

Интересовање присутних привукли су и оклопни транспортер „лазар 3” и борбено оклопно возило „милош” 4x4, који би у наредном периоду требало да добију унапређени систем ослањања француске компаније „Texelis”. Уз то, посетиоцима су представљени и пројекат борбене беспосадне роботизоване платформе „милош-Н”, беспилотни хеликоптер Х-01 „стршљен”, концепти школских авиона „ласта” и „сова”, као и макета вишенаменског брзог патролног чамца.

Протекли сајам у Абу Дабију био је прилика да се учврсти постојећа сарадња која на пољу војне технике постоји са Уједињеним Арапским Емиратима, али и покрену нова партнерства и пронађу нови купци за српско наоружање и војну опрему.

Део изложбе намењен ратној морнарици NAVDEX

Првог дана сајма штанд компаније „Југоимпорт – СДПР” обишао је министар одбране

Смањено присуство америчке, а повећано кинеске индустрије

Домаћа компанија из УАЕ „NIMR”, део EDGE групације, представила је током сајма другу генерацију својих оклопних возила Ajban 4x4 и Hafeet 6x6, а компаније „Al Jasoor” и „Earth” високоенергетске ласерске системе који су заједно са компанијом „Raytheon Emirates” интегрисали у борбено оклопно возило 8x8 „Rabdan”.

Запажену улогу на протеклом сајму остварила је и Саудијска Арабија. У оквиру националног павиљона под слоганом „Инвестирајте у Саудијску Арабију”, у први план истакнута је посвећеност трошењу чак 50% средстава за потребе безбедности и одбране унутар својих граница. Окупљени под Генералном управом за војну индустрију, 12 водећих одбрамбених компанија, укључујући и Војну индустрију Саудијске Арабије (SAMI) и компанију „Advanced Electronics Company” (AEC), представило је достигнућа и домете које је достигла ова блискоисточна земља на пољу војних технологија, посебно електронског ратовања и C4ISR (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance) и сајбер безбедности.

С друге стране, амерички „Boeing” потврдио је традиционално присуство и заинтересованост за овај регион. Представници компаније истакли су да ће фокус њихових преговора бити усмерен на широк спектар понуда, укључујући системе за обуку пилота на новим ваздухопловним платформама Т-7А „Red Hawk”, као и продају заинтересованим купцима у региону авиона цистерне КС-46А „Pegasus”, хеликоптера АН-64 „Apache” и СН-47 „Chinook”, те система ласерског наоружања.

За разлику од ранијих година присуство САД на прошломесечном сај-

Српска хаубица НОРА-Б52, борбено оклопно возило „милош” 4x4, беспилотни хеликоптер Х-01 „стршљен”

Оклопно возило „Ajban” 4x4 компаније „Nimr” из УАЕ

Када је реч о изложеним макетима и пројектима домаће индустрије, највише ијажње међу поштенцијалним и будућим куйцима владало је у сејменју артиљерије. У фокусу су биле српске хаубице НОРА-Б52 и „александар”, вишецевни ракетни системи „алас” и „шамнава”, ракетни лансер „шумадија”, као и артиљеријска муниција и минобацачи.

му прошло је неопажено, што вероватно има везе са актуелном политиком Стејт департамента, али и одлуком нове администрације да замрзне уговоре са УАЕ и Саудијском Арабијом. Уговор са УАЕ тренутно се поново прегледа, а подразумева набавку 50 вишенамених борбених авиона пете генерације F-35 и 18 борбених беспилотних летелица MQ-9 „Reaper” са пратећим наоружањем. Но, и поред тога, велика сајамска макета поменутог F-35 стајала је у бојама Ратног ваздухопловства УАЕ постављена на улазу у изложбени простор америчке компаније „Lockheed Martin”, са којом је EDGE групација за напредне технологије на пољу одбране из УАЕ потписала Меморандум о разумевању како би се истражиле могућности индустријског учешћа у ваздухопловној и одбрамбеној индустрији УАЕ и идентификовали и развили програми индустријализације и преноса знања.

Приликом ранијег проблема око набавке беспилотних летелица из САД, алтернатива је пронађена у Кини и њиховим „Wing Loong II” и „Rainbow” платформама. Због тога не чуди што су овогодишње смањено присуство Америке управо искористили представници одбрамбене индустрије Кине, али и Русије. Њихови изложбени простори били су међу највећим на сајму, нарочито Кинеско-емиратска иновативна лабораторија за науку и технологију, на којој су присутни кинески инжењери на сва питања одговарали на одличном арапском језику.

Запажен наступ бројних руских фирми

За компаније које долазе из Руске Федерације тржиште Блиског истока и севера Африке изузетно је значајно и важно јер је чак 50% извоза „Рособоронекпорта” током 2020. године отишло управо у овај регион. На више од 12.000 m² изложбеног простора у хали дванаест представљени су производи државне корпорације „Ростех”, укључујући компаније „Високопрецизни системи”, „Уралвагонзавод”, концерн „Калашњиков”, „Технодинамика”, „Уједињена корпорација за производњу инструмената”, „Швабе холдинг”, а и највеће компаније руске одбрамбене индустрије – „Алмаз-Антеј”, концерн „Моринформсистем-Агат”, Истраживачко-производно удружење „RusBITech”, корпорација „Проект-техника” и Казањски барутни завод.

Током сајма у Абу Дабију на штанду „Рособоронекпорта” представљено је више до 400 примерака различитог наоружања и војне опреме. Међу њима, посебну пажњу посетилаца и потенцијалних купаца привукли су нови оклопни транспортер и борбено возило пешадије на бази обједињене борбене платформе на точковима „бумеранг”, ракетни системи ПВО „антеј-4000”, „викинг” и „тор-Е2”, беспилотна летелица „орлан-10Е”, те систем за борбу против беспилотних летелица „купол-ПРО”.

ПОСЕЋЕНОСТ

Према саопштењима организатора, на овогодишњем сајму учествовало је више од 900 излагача из 59 земаља света, од којих је чак 35 земаља имало своје националне павиљоне. Од свих излагача свега 16% њих долази из УАЕ, док је 84% учесника из осталих земаља света. Током пет дана трајања сајма експонате представљене на око 155.000 m² отвореног и затвореног изложбеног простора погледало је више од 70.000 посетилаца из земље и иностранства. Догађају је званично присуствовало 110 међународних делегација и више од 500 новинара из 64 земље света.

Први пут су одржане и јавне презентације у виду макете тенка Т-14 „армата”, представљене су макете вишенамениског ловца последње генерације Су-35 и транспортно-јуришног хеликоптера Ми-38Т, а могле су да се виде и макете оклопних возила из породице „тајфун” и „торнадо”. Интересовање присутних привукла је и борбена беспилотна летелица „орион-Е” компаније „Кронштадт”, коју одликује максимална полетна маса од око једне тоне, носивост корисног терета до 200 килограма уз плафон лета од 7,5 km и брзину до 200 km/h.

Уз све наведено сајам је био прилика и да се прикажу нове врсте оружја руске производње. Премијеру у иностранству доживела је јуришна пушка „корд” калибра 7,62×39 и 5,45×39, као и најновија, извозно оријентисана јуришна пушка АК-19 у калибру 5,56×45 mm НАТО, концерн „Калашњиков”. Исти произвођач представио је и пиштољ „лебедев”, а осим тога, посетиоци су имали прилике да виде и снајперске пушке великог дмета компаније „Lobaev Arms” – DVL-10M1 „Saboteur”, TSVL-8 „Stalingrad”, DXL-3 „Longstrike” и DXL-4 „Sevastopol”.

У сегменту морнарице представљена је макета патролног чамца Пројекат 22160 и „каракурт-Е” мали ракетни брод Пројекат 22800Е руске компаније за бродоградњу „Ак Барс”.

Присуство француских компанија

Европска компанија „MBDA” и компанија „Tawazun” из УАЕ потписали су споразум о намерама и дефинисали основне услове сарадње на пољу паметних вођених система наоружања. Циљ споразума је да се створи дугорочно партнерство између две компаније и омогући развој „smart guided” система наоружања – од процеса дизајнирања до завршне фазе производње. Током предразвојне фазе, две стране ће размотрити неколико концепата и изабрати оптималан систем по правој цени и са правим перформансама, користећи могућности одбрамбене индустрије УАЕ. Тај спора-

Најновија, извозно оријентисана
јуришна пушка АК-19 у калибру
5,56×45 mm НАТО

„Каракурт 1” Пројекат 22800Е руске
компаније за бродоградњу „Ак Барс”

Борбена беспилотна летелица
„орион-Е” компаније „Кронштадт”

*Интересовање присућних
привукли су и оклојни
транспортер „лазар 3” и
борбено оклојно возило „милош”
4×4, који би у наредном периоду
предало да добију унапређени
систем ослањања француске
компаније „Texelis”. Уз то,
посећеницима су представљени
и пројекти борбене беспосадне
роботизоване платформе
„милош-Н”, десилојни
хеликоптер Х-01 „сирислен”,
концептни школских авиона
„ласла” и „сова”, као и макета
вишенаменској дрзој пилотној
чамца.*

зум део је билатералног споразума о сарадњи потписаног између Републике Француске и УАЕ.

Друга француска корпорација, „Nexter Group”, на сајму „IDEX 2021” била је присутна са неколико својих подружница као што су „Nexter Systems”, „Nexter Robotics”, „Nexter Munitions”, „Nexter Training, као и компанијом „CTA International” (Case Telescoped Ammunition), насталом заједничким улагањем ове и британске компаније „BAE Systems”. Поред презентације нових достигнућа и пројеката „Nexter Group”, на сајму је било изложено и неколико водећих производа ове компаније. У питању су тенк Leclerc XL са топом калибра 120 mm и пројекат модернизације тенковских јединица под називом SCORPION, који подразумева знатно повећање оперативних могућности и капацитета тенка, с посебним акцентом на интеграцију опреме последње генерације.

Представљено је и вишенаменско оклопно возило TITUS 6×6 намењено за превоз трупа, извиђање као и за јединице АБХО и артиљерије, које је за потребе сајма било посебно прилагођено теренским захтевима Блиског истока, уз интегрисану Nexter ARX25 куполу са топом калибра 25 mm. Од осталих експоната истакли су се самоходна топ-хаубица CAESAR 6×6 калибра 155 mm, земаљске беспосадне роботизоване платформе, главни производ компаније CTA International

– топ калибра 40 mm намењен ла-ким оклопним возилима, као и ши-рок асортиман муниције калибра од 20 mm до 155 mm, укључујући и па-метну муницију земља–ваздух и зе-мља–земља.

Главни снабдевач француске вој-ске и партнер неколико држава на Блиском истоку, компанија „Arquus” (бивши „Renault Trucks Defense”) на протеклом сајму представила је свој познати производ – лако оклопно во-зило „Scarabee”, као и даљински упра-вљане борбене системе, оклопно бор-бено возило „Fortress Mk2” и високо-мобилни оклопни транспортер точ-каш VAB Mk3 IFV. Поред свега на-веденог, француска одбрамбена ин-дустрија своје способности и доме-те представила је и у сегменту рат-не морнарице, као и на пољу система везе и комуникационих система на-мењених употреби у сложенем окру-жењу.

Наступ Белорусије, Украјине, Шпаније, Шведске, Финске...

Белорусија је представила ново лако оклопно возило МЗКТ-490101 пого-на на сва четири точка. Носивост во-зила је 1.800 kg и може да превози до пет чланова посаде који су додатно заштићени „блндираном капсулом”. Возило поседује системе за грејање,

МЕЂУНАРОДНА ОДБРАМБЕНА КОНФЕРЕНЦИЈА

Ове године отварању сајма претходила је Међународна одбрамбена конференција која је у пословном центру Националне нафтне компаније Абу Дабија (ADNOC Business Centre) одржана у суботу 20. фебруара и то први пут као хибридни догађај. На тај начин организатор је омогућио великом броју светских експерата и стручњака из области савремених технологија да своје учешће на поменутој конференцији остваре директним присуством на лицу места или путем видео-линка. Тема конференције била је везана за четврту индустријску револуцију (4IR – Fourth Industrial Revolution) и њен утицај на сферу одбране у сегменту копнене војске, ваздухопловства и противваздухоловне одбране и морнарице. У складу с тим званичан назив гласио је „Просперитет и развој вештачке интелигенције и напредне технологије и заштита у ери 4IR”. Конференција се састојала из четири главне сесије, а отворио ју је уводним говором државни министар одбране УАЕ Мухамед Ахмед ал Баварди ал Фаласи.

вентилацију и климатизацију, као и независни издувни вентилатор, а вра-та су опремљена пушкарницама. На крову возила постављен је ротирају-ћи отвор, на који се у даљим модифи-кацијама може интегрисати и борбе-ним модул.

Домаћа компанија за напредне технологије на пољу одбране из УАЕ „EDGE” потписала је трilaterални стратешки споразум са украјинским државним одбрамбеним конгломе-ратом „УкрОборонПром” и украјин-ском државном компанијом за тр-говину оружјем „Укрспецекспорт”. Споразум ће омогућити да три стра-не потписнице размењују и развија-ју напредне технологије које би у бу-дућности могле довести до инвести-ција вредних преко милијарду аме-ричких долара.

Шпанска компанија „Escribano” представила је нову даљински упра-вљану борбену станицу Guardian 30. Реч је о специјално дизајнираном бор-беном модулу за нови шпански про-јекат борбеног оклопног возила 8×8 „Dragon. Основу станице чини топ ATK Orbital MK.44S калибра 30 mm, који се може прилагодити и потре-бама калибра 40 mm. Купола је жи-ростабилисана, а интегрисана опти-електронска опрема последње гене-рације доприноси изузетној поузда-ности током експлоатације.

Протекли сајам био је прилика да шведски произвођач „СААБ” испо-ручи УАЕ трећи од укупно пет по-ручених вишенамених авиона за рано упозоравање и контрлу у вазду-ху „GlobalEye”, а Финска „Patria” пред-ставила је своје савремено, високо-модуларно оклопно возило на точко-вима повећане заштите AMVXP 8×8.

Ово је само део активности које су обележиле овогодишњи Међуна-родни сајам наоружања и војне опре-ме „IDEX 2021”. Велико интересовање изагача из целог света и бројни спо-разуми, упркос изазовима глобалне пандемије, потврда су значаја који на глобалном нивоу има поменути дога-ђај, али и потенцијала који са собом носи простор Блиског истока и севе-ра Африке.!

Француско вишенаменско оклопно возило TITUS 6×6